Eenige opmerkingen over de taak van den advocaat, voornamelijk ambtshalve in strafzaken

EENIGE OPMERKINGEN

OVER

DE TAAK VAN DEN ADVOCAAT,

VOORNAMELIJK

AMBTSHALVE IN STRAFZAKEN.

ACADEMISCH PROEFSCHRIFT,

NA MAGTIGING VAN DEN RECTOR MAGNIFICUS,

Mr. J. A. FRUIN,

Gewoon Hoogleeraar in de regtsgeleerde Faculteit.

MET TOESTEMMING VAN DEN AKADEMISCHEN SENAAT

EN

VOLGENS BESLUIT VAN DE REGTSGELEERDE FACULTEIT,

TER VERKRIJGING VAN DEN GRAAD VAN

Doctor in de Regtsgeleerdheid,

AAN DE HOOGESCHOOL TE UTRECHT,

DOOR

ISAÄC VERWEIJ,

Geboren te Sneek,

IN HET OPENBAAR TE VERDEDIGEN

OP VRIJDAG DEN 30sten JUNIJ 1865, DES NAMIDDAGS TEN 1 URE.

UTRECHT.

J. G. VAN TERVEEN EN ZOON.

1865.

«L'organisation du barreau, l'influence que la publicité des audiences exerce sur les citoyens, la dépendance dans laquelle sont les avocats de l'estime générale, rend l'ordre des avocats l'autorité la plus puissante contre les abus de pouvoir et les vexations de tout genre, et le constitue l'organe de l'opinion publique."

Meyer, Inst. jud. VI. 602.

AAN MIJNE OUDERS.

VOORWOORD.

De beroemde Nicolaus Bondt, *wiens leven zoo uitstekend is geschetst door den schranderen regtsgeleerde* Maurits Cornelis van Hall, *schreef in de voorrede van zijne dissertatie, dat de geringe omvang hem niet kwalijk zou worden geduid, dan door hen: »qui hujusmodi studiosorum labores carnibus assandis, capillisque crispandis, aut vilioribus etiam usibus adhibent."*

Wanneer ik deze woorden tot de mijne maak, dan heb ik alles gezegd, wat er van dit opstel (eene dissertatie durf ik het naauwelijks noemen) te zeggen is; dat het geheel toch niet alleen kort, maar ook in menig opzigt onvolledig is, zal niemand bevreemden, die weet, dat ik niet door eene gril, maar door velerlei gewigtige redenen gedrongen werd, al het mogelijke in het werk te stellen, om nog vóór het einde van dezen cursus mijnen academischen loopbaan te sluiten.

Slechts nog een kort woord van dank aan de velen,

aan wie ik dankbaarheid verschuldigd ben; een woord zóó kort dat het slechts door het „simplex sigillum veri" geregtvaardigd wordt.

Mijne Ouders dan zeg ik dank voor de moeite, opofferingen en zorgen aan mijne opvoeding besteed: moge de toekomst U leeren, dat gij ze daaraan besteed, maar niet verkwist hebt.

Den Professoren in de Mathesis, Letteren en Regten, en mijne onderwijzers van vroeger of later tijd zeg ik dank voor hunne lessen.

En aan U, mijne vrienden, aan U ben ik niet weinig dank verschuldigd voor Uwe hartelijke, dikwijls beproefde vriendschap. Ik weet het, ook in de toekomst kan ik op U rekenen, gelijk gij op mij.

INHOUD.

„Vir probus atque dicendi peritus."

CICERO.

HOOFDSTUK I.

OVER DE TAAK VAN DEN ADVOCAAT IN HET ALGEMEEN.

„Justum et tenacem propositi virum
„Non civium ardor prava jubentium,
„Non vultus instantis tyranni
„Mente quatit solida." 1)

Kwamen deze woorden op de lippen van Cornelis de Witt, toen hij als slagtoffer der partijzucht met de smaad der pijniging werd aangedaan, niet minder behooren zij steeds hem levendig voor oogen te staan, die het voorregt heeft het heilig priesterschap der waarheid en des regts uit te oefenen.

Een heilig priesterschap: zoo mogen wij met het volste regt dat ambt van advocaat noemen,

---

1) Horatii, carminum. lib. III. Ode 3.

waarvan d'Aguesseau gezegd heeft: „aussi ancien „que la magistrature, aussi noble que la vertu, „aussi nécessaire que la justice."

Want inderdaad! wat kan er nuttiger zijn dan de taak den regter, die niet altoos in de gelegenheid is met juistheid te onderzoeken wat regt zij, dit aan te wijzen, en er opmerkzaam op te maken wat er te zeggen valt voor of tegen het een of ander regtssysteem, door hem soms slechts uit een eenzijdig oogpunt beschouwd, — wat edeler dan de voorspraak te zijn van hen, die geregtigheid vragen tegen aanmatigingen en kwellingen van anderen, — wat heiliger dan overal zijne krachten in te spannen om die geregtigheid te doen zegevieren, die de grootste weldaad is, door de beschaving verkregen!

Het moge toch waar zijn, dat zoowel in alle tijden als in alle landen, zoo al niet een eigenlijke orde van advocaten, dan toch het door een ander zijne zaak in gerigte te doen verdedigen bestaan heeft, zoo zelfs dat de bekende verzen van Job XXIX. 7—15., algemeen op zulk eene voorspraak voor het geregt worden toegepast 1),

1) A. v. Feuerbach, Betrachtungen über die Oeffentlichkeit und Mündlichkeit der Gerechtigkeitspflege. Giesen 1821, bl. I. 371—380.

zeker is het, dat eerst toen overal de openbaarheid van de accusatorische regtspleging het geheime van de inquisitorische had verdrongen, het officie van den advocaat dat nut en dat voordeel uitwerkte, hetwelk het zoo uitnemend geschikt is aan de maatschappij te verschaffen.

En dat nut, dat voordeel is onberekenbaar; treffend drukt het de groote Feuerbach uit in deze woorden: „Soll nicht die Macht Recht geben, sondern das Recht Macht haben: so musz, „wenn Recht und Macht nicht in derselben Per„son beisammen sind, die Kraft des Einen dem „Recht des Anderen dienen: oder das Recht des „Schwachen erliegt unter dem Unrecht des Stär„kern. Geist und Wissenschaft, Kunst und Fer„tigkeit (im Reden oder im Schreiben) sind die „für das Recht streitende Kräfte, sobald nicht „mehr Faüste und Schwerdter darum kämpfen. „Aber Alle besitzen Rechte, Wenige nur jene „Kräfte; darum sind diese Wenigen von der Ge„rechtigkeit berufen als vertretende Rechtshelfer „für Viele 1)."

---

1) Vergel. ook: Le Graverend. traité de la législation criminelle. Brux. 1833. V. p. 97.

Wie erkent niet de logische kracht dezer woorden? en toch van waar dan de vele stemmen die men nog gedurig hoort opgaan om den advocatenstand te beschimpen en in een verkeerd daglicht te stellen, stemmen niet van ongeletterden alleen, maar van eerbiedwaardige, geleerde mannen; stemmen, waaronder men zelfs die van eenen Bentham kan rekenen, die, ofschoon het noodzakelijke van den advocatenstand erkennende, die noodzakelijkheid alleen aan de gebrekkige en verwarde wetgeving van zijn land toeschrijft, geenszins in het ambt zelf ziet, en tracht te betoogen, dat al moeten de advocaten geduld worden, het althans verkeerd is de partijen te dwingen zich van hunne hulp te bedienen.

„S'il y a un droit," zoo spreekt hij, „qu'on „puisse appeler droit naturel, un droit qui porte „un caractère évident de convenance et de justice, „il semble que c'est le droit de plaider pour soi-„même ou de se faire aider dans sa cause par „un ami. Pourquoi m'obliger à faire dépendre „mon sort d'un avocat, s'il n'en est aucun à qui „je me fie autant qu'à moi-même? Pourquoi me „faire acheter un secours que je crois pouvoir me „rendre à moi-même ou que je suis peu en état

„de payer? Enfin, pourquoi créer un monopole „qui, comme tout autre aura nécessairement l'effet „de rehausser le prix du service 1)?"

Zijne verdere ontwikkeling en verdediging van deze stelling vooral tegen de aanvallen van Ravaut, cours raisonné de procédure civile, Paris 1788, heeft mij evenwel niet kunnen overtuigen; hij ziet toch m. i. dit over het hoofd, dat de menschen over het algemeen òf te ijdel òf te dom zijn om altijd daar hulp te zoeken, waar zij die het best zouden kunnen vinden, en dikwijls zullen meenen (wij zien er bij ons gedurig voorbeelden van) hunne zaak zelf veel beter te kunnen bepleiten dan een advocaat die zijn leven aan de studie der regten heeft toegewijd. En de verdediging van ieder in zijne eigene zaak nog eens daargelaten, waar zou het heen, zoo men den procederenden ook vrijliet hunne zaak door bloedverwanten of vrienden te laten bepleiten? Zouden er dan niet allerwege onervarene en belangzuchtige zaakwaarnemers verrijzen, die noch in hunne opvoeding, noch in hunnen stand die waarborgen zouden geven voor

1) De l'organisation judiciaire et de la codification, extraits de divers ouvrages de Jeremie Bentham par Et. Dumont. Paris 1828. bl. 141.

een eerlijke en onbaatzuchtige uitoefening van het heilig ambt van verdediger, die de gegradueerde advocaat aanbiedt; maar die, er hun voordeel in ziende zooveel mogelijk processen te voeren en door geen eergevoel in toom gehouden, eerder de rol van aanhitsers dan van raadslieden der twistende partijen zouden vervullen?

Met hetzelfde regt waarmede Bentham met betrekking tot de advocaten uitroept: „pourquoi créer „un monopole qui comme tout autre aura néces- „sairement l'effet de rehausser le prix du service?" zou men ook kunnen vragen: waarom niet den zieken vrijgelaten zich door hunne vrienden te laten helpen? waarom in den stand der geneeskundigen een monopolie geschapen, dat noodzakelijk tot gevolg zal hebben, dat de prijs der geneeskundige diensten stijgt? en het antwoord zal op beide vragen zijn: omdat de ondervinding geleerd heeft, dat niet ieder verstand genoeg heeft den geschiktsten man voor de diensten van den geest te kiezen, maar dikwijls onervarene kwakzalvers te hulp roept in plaats van menschen waarlijk in staat hulp te verleenen.

Maar van waar dan, vroeg ik daareven, dat vooroordeel, die vooringenomenheid tegen de ad-

vocaten, die wij bij zoo velen, die wij bij Bentham vinden?

Het antwoord op die vraag geeft ons m. i. vooreerst de zeer dikwijls voorkomende, der orde onwaardige gedragingen der Engelsche regtsgeleerden, mogelijk, ja gemakkelijk gemaakt door de verwarring in de Engelsche wetgeving, en ten tweede de volgende opmerking van Bouricius: „ea rerum „humanarum conditio est, ut hominum vulgus, de „omnium artium ac scientiarum praestantia ac vi„litate, sibi sumat judicium, et ut plurimum, „propter abusum hominumque malitiam, scientiam „artemque, humanae societati utilissimam, maxi„meque necessariam, rejiciat atque contemnat: „perperam certe de rebus ipsis judicans. Neque „enim, ut recte quidam dixit, propter sycophantas „et sophistas, ceterarumque rerum abusum, elo„quentia et ipsae res, sed illi, qui bonis rebus „abutuntur, in crimen vocari debent. Cum nulla „res tam sit bona ac salutaris, quae male utendo „depravari non possit. Exemplo sunt scientiae illae „primariae, Theologia nimirum, Jurisprudentia et „ars Medica: quae, licet in humana vita et ad „rempublicam bene feliciterque administrandam, „usque adeo necessariae sint, ut iis pulsis atque

„remotis, summa rerum omnium confusio, quam „ἀταξιαν Graeci vocant, successura sit; quoti- „diana tamen docemur experientia, praeclaras istas „scientias, hominum malignitate ac vitio tanto- „pere perverti ac abusu foedari, ut loco salutis et „praesentis et futurae, quam adferre possunt et „debent, hominem in malorum lernam, aeter- „numque interitum praecipitent atque demergant. „Quod enim Jurisprudentiam et artem Medicam „attinet, quarum illa, licet dicta factaque homi- „num ad juris justitiaeque normam comparat, „certisque regulis praeceptisque constringat, et „ut unicuique, quod est suum, tribuatur, effi- „ciat: Haec corporis sanitatem aut a morbis prae- „servet, aut amissam restituat atque restauret: „lippis tamen et tonsoribus notum est, homines „improbos omni aetate, inventos fuisse permultos „et nunc quoque non paucos reperiri, qui et „Jurisprudentia et arte Medica ad perniciem, „ad corruptelam, denique ad magni parvique „mundi conturbationem abutuntur: quis, quaeso, „sanae mentis, praedictis scientiis artibusque prop- „terea debitum honorem laudemque abrogandam „detrahendamque existimabit? Iniqua siquidem „(teste Cicerone) in omni re accusanda, praeter-

„missis bonis, malorum enumeratio, vitiorumque „selectio: nam isto modo, ut idem Cicero ait, vel „consulatus vituperabilis est, si consulum, quos „enumerare nolo, peccata collegeris. Quod et „de rebus omnibus ac Dei donis ad usum vitae „suppeditatis ac necessariis dici potest, quae tamen „propter abusum non rejiciuntur neque dam- „nantur 1)."

Is het deze juiste opmerking van Bouricius, die de reden aangeeft, waarom velen niet die achting voor den stand van advocaat koesteren, welke dien toekomt: m. i. komt er nog dit valsche begrip, dat velen aankleeft, bij, als zoude het een advocaat niet geoorloofd zijn eene zaak of een' beklaagde te verdedigen, terwijl hij zelf van het meerdere regt der tegenpartij of de schuld der beklaagden overtuigd is, een begrip, waartoe ook de eed, door de advocaten vóór het aanvaarden hunner bediening af te leggen 2), mis-

1) Jacobi Bouricii JCti Frisii Advocatus. Leovardiae 1650. Praefatio ad filium, initio.

2) Art. 5. v. h. Reglem. v. orde en discipline voor de advocaten en procureurs: „de advocaten leggen den volgenden eed „of belofte af: „ik zwere (belove) getrouwheid aan den Koning, „gehoorzaamheid aan de Grondwet, eerbied voor de regterlijke „autoriteiten, en *dat ik geene zaak zal aanraden of verdedigen, die „ik in gemoede niet geloove regtvaardig te zijn.*" "

schien niet weinig bijdraagt, ofschoon men m. i. dit met het voorschrijven van dien eed geenzins kan bedoeld hebben. Immers allen zijn het daarover eens dat de advocaat, aan wien ambtshalve de verdediging van een beschuldigde wordt opgedragen, de vervulling dier taak niet mag weigeren op grond dat hij van diens schuld overtuigd is; de Pinto heeft dit in Themis I. bl. 32 genoegzaam bewezen. De advocaat dus die ambtshalve de verdediging van een' beschuldigde op zich neemt, van wiens schuld hij overtuigd is, wordt geacht niet te handelen in strijd met den door hem afgelegden eed, en dit eenmaal aangenomen zijnde, kan men het ook niet in twijfel trekken of hetzelfde geldt van den advocaat, die vrijwillig de verdediging van een beklaagde op zich neemt.

Men heeft dit trachten te ontkennen en gezegd: de advocaat zou zoodoende zijne talenten misbruiken en aan het onregt dienstbaar maken! „Der „Vertheidiger", zegt Henke 1), „darf sich nicht zum „Zweck setzen, den Schuldigen auch dem klein„sten Theile der verdienten Strafe zu entziehen."

Ik aarzel niet dit als louter klanken te beschouwen,

---

1) Handbuch, dl. IV. bl. 718

op niets dan op een blind vooroordeel steunende. Want eilieve! de advocaat die (om in criminali te blijven) een beklaagde verdedigt, verzekert hij aan den regter dat zijn client onschuldig is? Slechts in zeer enkele gevallen zal hij deze verklaring kunnen afleggen, doch meesttijds zal hij niets anders doen dan den regter voorstellen en voor hem ontwikkelen welke gronden er zijn, hetzij om hem voor onschuldig, hetzij om althans zijne schuld voor niet bewezen te houden, aan den regter zelven de taak overlatende te beslissen of deze gronden gewigtig genoeg zijn om den beklaagde vrij te spreken.

Zelfs is het m. i. de pligt van den advocaat, die zijn ambt getrouw waarneemt, de gronden die er voor de schuld eens beklaagden zijn, zooveel mogelijk te verkleinen, en in één woord juist al het mogelijke te doen om zelfs den schuldigen aan de straf die hem dreigt te onttrekken. Ook Rauter zegt: „le défenseur répresente le prévenu „pour ce qui est utile à sa défense, mais non „point pour ce qui tendrait à lui nuire. Il est „en tant que besoin le tuteur de l'accusé 1)."

---

1) Rauter, traité de droit criminel, n°. 727. — Vergel. de

Alleen dit is den advocaat niet geoorloofd en hierop pas ik de woorden: „conscientiam pro-„priam nemo laedere debet" toe, voor de onschuld des beklaagden gronden op te geven die niet bestaan of op andere wijze zijne verdediging door leugens te staven.

Wanneer men het met deze beschouwing van de pligt van eenen advocaat eens is, hoe moet men zich dan niet verwonderen, ja bijna ergeren over de spijt, waarmede een Bonneville het beklaagt dat er door de talenten der advocaten, waartegen, in Frankrijk althans, die der ambtenaren van het Openbaar Ministerie niet altijd kunnen opwegen, vele beschuldigden worden vrijgesproken, die hij liever veroordeeld zag 1).

Is het niet veel eer verblijdend te mogen zien dat door den ijver en de welsprekendheid dier advocaten menschen, die, zooals de Pinto het in zijne meergemelde verhandeling in Themis, uitdrukt, „ofschoon eene enkele volgens de wet straf-„bare daad verrigt hebbende, echter niet altijd

---

Pinto, in Themis I. bl. 25 en de aldaar aangehaalde schoone woorden van Cicero, de off. II. 14, en Meijer, Inst. Jud. VI. 545.

1) Bonneville, de l'amélioration de la loi criminelle. Paris 1855. Ph. XXII. sect. 10 causes des acquittements *regrettables*, bl. 567 vv.

„gevaarlijke en onverbeterlijke booswichten zijn," van de schande eener veroordeeling zijn gered, die hen dikwijls juist zóó zoude maken, als het Openbaar Ministerie maar al te veel geneigd is alle veroordeelden voor te stellen.

„De advocaat weet het," zoo gaat de Pinto voort, „dat als de belangen der maatschappij en „de openbare rust en veiligheid het straffen der „misdaden voorschrijven, desniettemin de wet voor „daden en zaken en niet voor personen geschreven „wordt. De braafste en eerlijkste kan eenen enkelen „keer dwalen, kan zich door onvoorzigtigheid te „buiten gaan, kan zich uit drift vergeten; hij kan „misdadig worden voor de wet, zonder toch op „te houden eerlijk en deugdzaam te zijn. En als „dan het berouw de misdaad op den voet volgt, „dan is er geen edel en verlicht-denkend mensch, „die aan den misdadiger zijn medelijden weigert; „en de verdediger van zulk eenen misdadiger „maakt zich zelfs niet zedelijk medepligtig aan de „misdaad, al tracht hij de schuld te verkleinen, ja „al poogt hij hem geheel aan de schande en oneer, „waarmede hij bedreigd wordt, te onttrekken 1)."

---

1) Vergel. ook Mr. S. van Leeuwen, proces criminecl, voor-

In dat licht beschouwd, is het ambt van den advocaat de schoonste en edelste taak die een man in de maatschappij kan vervullen! En hoezeer brengt de vervulling van die taak niet hare belooning zelve mede; hij de raadsman, de vertrouwde, de hulp en troost van hem, die dikwijls reeds maanden in den kerker gezucht heeft, hoe streelend moet het voor hem zijn, wanneer het hem gelukt is die kerkerdeuren te openen, en een mensch aan zijn huisgezin, aan zijnen werkkring, aan de maatschappij te hebben teruggegeven! En was de beklaagde niet geheel vrij van schuld, welk een schoone gelegenheid heeft dan niet de advocaat om hem, die zijne redding aan zijne bemoeijingen te danken heeft, een beteren weg aan te wijzen en op het pad der eerlijkheid, der regtschapenheid terug te voeren!

Is het ambt van advocaat schoon en nuttig, het is ook noodzakelijk. Of heeft de ondervinding niet geleerd, toen de Assemblée Constituante den 2 September 1789 het ambt en zelfs den titel van advocaat afschafte, en voortaan aan

---

rede, waar hij o. a. zegt: „ik zoude zelfs den allersnoodsten mis-„dadiger niet mogen weigeren, tot zijne verschooning en onschuld „zoo veel bij te brengen als mogelijk en bedenkelijk is."

ieder die wilde, vrijliet als verdedigers van hunne medeburgers op te treden (eerst bij de wet van 14 December 1790 werd aan hen, die daarvan hun beroep maakten, de naam van „*défenseurs officieux* gegeven) heeft de ondervinding toen niet geleerd, hoe het ambt van advocaat onontbeerlijk is? Hooren wij wat de vermaarde Berryer, die van 1774 tot 1838 en dus gedurende 64 jaren de praktijk te Parijs heeft uitgeoefend, daarvan zegt: „Ce fut un des premiers abus de „la liberté," zoo luiden zijne woorden, „que la „faculté laissée au premier venu, sans examen, ni „apprentissage quelconque, d'exercer les profes- „sions libérales, la profession surtout où la con- „fiance devait être le mieux éprouvée, avant de „lui livrer la fortune et l'honneur des familles, „le sort de la veuve et de l'orphelin 1)."

Maar waartoe, zoo vraagt men dikwijls, zegt de Pinto, waartoe in het geheel eenen beschuldigde eenen verdediger toe te voegen, waarom niet in allen gevalle zijne verdediging aan hem overgelaten en aan het verlicht oordeel van den regter? Het juiste antwoord op deze en derge-

1) Souvenirs de M. Berryer, la Haye 1839. t. I. p. 94.

lijke vragen geeft de Bosch Kemper, waar hij schrijft: „Ofschoon de regter ambtshalve ver-„pligt is, de bewijzen van schuld, zoowel als „van onschuld op te sporen, en het Openbaar „Ministerie tot onpartijdigheid gehouden is, leert „echter de zwakheid van den menschelijken geest, „dat de persoon van den regter bij eene, uit ver-„keerden ambtsijver, somtijds eenzijdige voorstel-„ling, in zich zelven geene genoegzame waarborgen „tegen die eenzijdigheid heeft, en de instelling „der verdediging van beklaagden strekt daartoe, „om tegen de maatschappij die hare belangen doet „gelden, een tegenwigt te stellen, waardoor de „regter, met gelijke zorg op bewijzen van onschuld, „als op die van schuld wordt opmerkzaam ge-„maakt 1)."

Maar als dit zoo is (en wie zal het betwijfelen?) waarom dan de ambtshalve verdediging, zooals bij ons plaats heeft 2), tot het criminele regtsgeding beperkt? waarom het ook niet

---

1) De Bosch Kemper, Wetboek van Strafvordering. Amsterdam 1840, dl. II. bl. 349.

2) Krachtens de uitlegging bij Arr. v. d. H. R. v. 25 September 1849, v. d. H. Strfv. jg. 1849, p. 123—139, aan art. 229 W. v. Strfv. gegeven.

uitgestrekt tot het regtsgeding in correctionele en in militaire strafzaken 1)?

Of is soms een gevangenisstraf van 5 jaren, hetgeen, behalve nog in geval van recidieve, de hoogste correctionele straf is, van te weinig belang om zich de moeite en den omslag van eene verdediging te getroosten? En kan de beklaagde zich in correctionele zaken ten minste zelf nog een verdediger kiezen, in militaire zaken heeft hij, behalve in het geding in hooger beroep bij het Hoog Militair Geregtshof, geen ander middel tot verdediging dan dat zijne bloedverwanten eene schriftelijke, dus reeds daardoor weinig afdoende, memorie bij den krijgsraad mogen indienen.

Is het niet te verwonderen dat, nadat nu reeds 23 jaren geleden op overtuigende wijze op verbetering is aangedrongen 2), er zelfs nog niet eens eene poging is gedaan om die verbetering aan te brengen? En is het denkbeeld niet verschrikkelijk, hoevele ongelukkige militairen, wier lot toch al

---

1) In Frankrijk is dit ingevoerd bij de wet van 22—30 Januarij 1851, sur l'assistance judiciaire. Titre 2, art. 28 vv.

2) Mr. H. Reiger. Proeve over de zamenstelling en de competentie der regtbanken voor de landmagt en de wijze van regtspleging bij dezelve Groningen 1842, bl. 150—157.

niet te benijden is, door het gemis van eene behoorlijke verdediging, *onschuldig* tot jaren lange detentie, tot stokslagen of tot eerloosverklarende wegjaging uit de militaire dienst kunnen veroordeeld zijn? Nog eens: zijn de boven aangehaalde woorden van de Bosch Kemper waar, is de verdediging absoluut noodzakelijk om zeker te zijn van regtvaardige vonnissen, waarom dan die verdediging niet in alle straf-regtsplegingen verpligtend gemaakt, in plaats van alleen in de criminele regtspleging, die, gelukkig! zeker wel het allerminst voorkomt.

Na aldus gewezen te hebben op de hooge waarde en de noodzakelijkheid van de diensten door de Advocaten in het algemeen bewezen, zal ik in de beide volgende Hoofdstukken meer in het bijzonder eenige regten en verpligtingen van den advocaat, ambtshalve in strafzaken werkzaam, nagaan.

HOOFDSTUK II.

OVER DE TAAK VAN DEN ADVOCAAT, AMBTSHALVE VÓÓR DE OPENBARE TEREGTZITTING.

De bij elke andere verdediging in strafzaken zoo belangrijke onderscheiding tusschen de verdediging vóór de openbare teregtzitting en die gedurende deze, verliest bij de verdediging ambtshalve reeds daardoor veel van haar gewigt, dat terwijl de gekozen verdediger door het indienen van eene memorie van suggestie het Arrest van teregtstelling kan trachten te voorkomen, de verdediger ambtshalve eerst benoemd wordt na het Arrest van teregtstelling, en daardoor zijne openbare werkzaamheden ziet beperken tot het mogelijk in cassatie komen tegen hetzelve.

Ofschoon toch volgens art. 124 Wb. v. Strfv.

aan den beklaagde op zijn verzoek reeds terstond na het arrest van verwijzing naar den Procureur-Generaal een advocaat door de arrondissements-regtbank moet worden toegevoegd, ligt het echter meer in den aard der zaak, onder den verdediger *ambtshalve*, dien verdediger te verstaan, die volgens art. 148 en 149 Wb. v. Strfv. door den President van het Provinciaal Geregtshof of door den daartoe door dezen benoemden Raadsheer, met de verdediging van den beschuldigde, ook zonder zijn verzoek, wordt belast.

Reeds aanstonds doet zich hier de vraag voor, *wanneer* dit moet geschieden?

Indien de beschuldigde zich in hechtenis bevindt, moet volgens art. 148 Wb. v. Strfv. de advocaat 1) hem dadelijk bij de eerste ondervraging in de gevangenis, dus binnen de 48 uren na zijne overbrenging derwaarts worden toegevoegd. Hierover kan dus geen strijd bestaan. Moeijelijker is echter de vraag wat regtens is, wanneer de beschuldigde nog op vrije voeten is. Art. 149 Wb. v. Strfv. bepaalt voor dit geval, dat indien de be-

1) Ik spreek hier en elders gemakshalve alleen van een' advocaat, ofschoon volgens art. 160, al. 2, W. v Strfv , daarmede gelijk gesteld zijn, gegraduëerde procureurs.

schuldigde binnen 5 dagen, nadat hem de dagvaarding om op de openbare teregtzitting te verschijnen, is betekend, niet ter griffie van het Hof heeft verklaard dat hij van een advocaat is voorzien, aan hem door den President of den door dezen daartoe benoemden, Raadsheer een' advocaat zal worden toegevoegd, en dat de President dezen tijdig van zijne benoeming zal doen kennis dragen.

De ongelukkige omstandigheid dat hier het woord „dadelijk" is vergeten, heeft den Hoogen Raad aanleiding gegeven om bij Arrest van 24 October 1843, Wb. n°. 564 te verklaren dat deze benoeming kan geschieden ook 6 dagen vóór de teregtzitting, terwijl wanneer het woordje *dadelijk* in dit art. even als in het vorige was uitgedrukt, de benoeming minstens 9 dagen vóór de teregtzitting zou moeten plaats hebben.

Mijns inziens is dit Arrest om deze redenen af te keuren:

1°. zoude volgens de motieven van het vonnis (dat nl. in het art. in quaestie geen tijd waarop de benoeming moet geschieden uitdrukkelijk is voorgeschreven) de benoeming kunnen geschieden gedurende den geheelen tijd na den termijn van 5 dagen,

binnen welken de beschuldigde zelf een' verdediger kan kiezen en den dag der teregtzitting zelven, dus zelfs één dag vóór de teregtzitting; terwijl dan de bepaling dat de beschuldigde, zoo hij van een verdediger voorzien is, daarvan binnen 5 dagen na de dagvaarding van art. 146 de verklaring ter griffie van het Hof moet afleggen, geheel overbodig zoude zijn, daar deze bepaling met geen ander doel in de wet kan zijn opgenomen dan juist om den President in de gelegenheid te stellen bij tijds een verdediger ambtshalve te benoemen.

2°. de analogie van art. 149 met art. 148. Er is toch wel geen reden denkbaar, waarom het woordje „*dadelijk*" hier uitgedrukt, ook niet daar zou moeten worden toegepast, en

3°. is het, zoowel om den beschuldigde niet langer dan noodzakelijk is onder de schande en den last der beschuldiging te laten, als omdat eene schielijke regtspleging vooral in strafzaken, den eerbied voor en het ontzag van de regterlijke magt verhoogt, wenschelijk die regtspleging steeds zooveel mogelijk te bekorten en te bespoedigen; terwijl, wanneer de advocaat niet tijdig benoemd is of van zijne benoeming heeft kennis gedragen, hij door op de openbare teregtzitting om uitstel te moeten

vragen, ten einde zijn pleidooi gereed te maken, natuurlijk den loop van het proces zal vertragen 1).

Dat verder de benoeming van een advocaat in criminele zaken tot verdediger van den beschuldigde moet geacht worden *op straffe van nietigheid* te zijn voorgeschreven, is door de Pinto 2) voldingend bewezen en wordt ook, voor zooverre mij althans bekend is, door niemand ontkend. Wij hebben alleen nog bij deze artt. 148 en 149 de vraag te onderzoeken *welke* advocaten tot verdedigers van den beschuldigde moeten worden benoemd.

Kan de beschuldigde, zoo hij zelf zijnen verdediger kiest, zijne keus uitstrekken over alle binnen het Koningrijk voor de Hoven en Regtbanken praktiserende advocaten, aan engere keus is de President bij het toevoegen van een verdediger gebonden, daar volgens art. 160 deze alleen uit hen kan gekozen worden, die de praktijk uitoefenen binnen de gemeente, waar het Hof, voor hetwelk de zaak moet dienen, zitting houdt.

---

1) Van hetzelfde gevoelen is de le Bidart, des vices de la legislation pénale Belge. Mons 1843, p 187.

2) Themis I. bl. 49 en Handl. tot het Wb. v. Strfv., 2e ged., bl. 243.

Terwijl in sommige wetgevingen is voorgeschreven, dat bij uitsluiting tot verdedigers ambtshalve zullen gekozen worden de *jongste* advocaten, iets hetwelk door Mittermaier 1) wordt afgekeurd, vermeldt daarentegen Bouricius 2), dat in Vriesland de verdediging van beschuldigden aan de 8 oudste advocaten was opgedragen, die daarvoor vrijdom van belasting en door bewerking van Bouricius zelven later daarenboven nog eene jaarlijksche toelage van 25 Caroli guldens ontvingen.

Wat van die beide uitersten te verkiezen zij, komt mij voor dat moeijelijk is te beslissen. Aan den eenen kant toch is het waar, dat een oud advocaat zoo noodig met meer rondborstigheid en gezag de verdediging zal kunnen voeren, dan een, die pas aan het begin van zijnen loopbaan is, doch aan den anderen kant staat hier tegenover, dat hetgeen de jonge advocaat welligt aan onafhankelijkheid en ervaring te kort komt, misschien weer rijkelijk door ijver en ambitie kan vergoed worden. Het spreekt toch van zelf, dat terwijl de oude, met zaken overhoopte advocaat de ver-

1) Anleitung zur Vertheidigungskunst im Criminalprocesse. Landshut 1828, bl. 51.

2) l. l. bl. 300.

dediging ambtshalve veeltijds als een lastpost zal beschouwen, de jonge advocaat daarentegen die taak met vreugde zal opvatten, en als eene welkome gelegenheid beschouwen om eene proeve van zijne talenten af te leggen 1). Het is dan ook genoeg bekend, dat bij ons reeds lang en algemeen de jongste advocaten bij voorkeur tot verdedigers ambtshalve worden benoemd, iets, hetwelk in 1841 heeft aanleiding gegeven tot een, in betrekking tot dit punt belangrijk voorstel door eenige jonge advocaten, ingeschreven bij den Hoogen Raad, aan den Raad van toezigt en discipline voor de Orde der advocaten aldaar, gedaan, en daarop gevolgde dispositie van dien Raad. De bedoelde advocaten nl. waren van oordeel, zoo het schijnt gedeeltelijk ook omdat de jonge advocaten niet altijd met dien eerbied door het Openbaar Ministerie werden behandeld, waarop zij als leden der Orde regt hadden, dat het wenschelijk ware dat ook aan de oudere advocaten de verdediging van beschuldigden werd opgedragen, met welk gevoelen zich de Raad geheel vereenigde 2).

---

1) Zie de *Mémoires* de M. Dupin, T. I. p. 25.

2) Dit voorstel en deze dispositie zijn opgenomen in het Wbl. n°. 239, waarbij tevens te vergelijken is in het Wbl. n°. 237

De eerste pligt nu van den verdediger, nadat hij van zijne benoeming heeft kennis gekregen, is, om zich op de hoogte te stellen van de zaak, die hij moet behandelen, door inzage te nemen van de stukken en zich persoonlijk met den beschuldigde te onderhouden. Vooral dáárom is het noodig dat hij zich zoo spoedig mogelijk van dien pligt kwijte, opdat hij dan den beschuldigde nog met zijnen raad kunne bijstaan om te beslissen of hij zich tegen het Arrest van teregtstelling in cassatie zal voorzien. Het schijnt echter dat de wetgever, welligt beducht voor het onnoodig rekken der procedure, den bijstand van den verdediger hierin juist heeft willen voorkomen; de verschillende termijnen toch zijn zoo gesteld, dat, wanneer de President zich daaraan strikt houdt, het verleenen van dien bijstand bijna onmogelijk wordt.

Zoo de beschuldigde zich op vrije voeten bevindt, wordt hem eerst 5 dagen nadat hij gedagvaard is om op de openbare teregtzitting van het Hof te verschijnen, een advocaat als verdediger

---

het verslag der zittingen van het Hof van assises van Orleans, in welke zitting een booswicht, die in koelen bloede en onder de afgrijselijkste omstandigheden twee jonge meisjes had vermoord, *ambtshalve* werd verdedigd door den *deken der Orde van advocaten aldaar*.

toegevoegd, terwijl hij de verklaring dat hij zich in cassatie wil voorzien tegen het Arrest van teregtstelling, moet afleggen binnen den tijd van 5 dagen nadat het aan hem is beteekend, terwijl verder art. 146 Wb. v. Strfv. bepaalt, dat hij terstond moet gedagvaard worden als het Arrest van teregtstelling gewezen is. De eenige kans, die hem dus in dit geval overblijft, om zich hierin nog tijdig met zijnen advocaat te kunnen beraden, is dat het Arrest van teregtstelling eerst eenige dagen nadat het gewezen is, aan hem beteekend worde. Bevindt de beschuldigde zich in hechtenis, dan moet hij de verklaring dat hij zich in cassatie wil voorzien, afleggen binnen 5 dagen, nadat hij in de gevangenis van het Hof door den President zal ondervraagd zijn of hij een verdediger heeft; terwijl volgens het bovenvermelde Arrest van den Hoogen Raad, de verdediger niet terstond na die ondervraging behoeft benoemd te worden; in dit geval hangt het dus geheel van de willekeur van den President van het Hof af, of hij over het zich al dan niet in cassatie voorzien van het Arrest van teregtstelling met zijnen advocaat zal kunnen raadplegen.

Dat het ten zeerste wenschelijk ware deze ter-

mijnen zoo te regelen, dat de beschuldigde minstens 8 dagen tijd had om zich in dezen met zijnen verdediger te beraden, zal niemand betwijfelen, vooral niet wanneer men denkt aan de juiste woorden van Dupin: „tout doit être mis en oeuvre „pour éviter cet éclat de l'audience qui, même „alors qu'il est suivi d'acquittement, laisse encore „d'ineffaçables atteintes à l'honneur 1)."

Ofschoon ik met de Bosch Kemper 2) instem, dat de verdediger ook andere middelen moet bezigen om zijne verdediging een goeden uitslag te verzekeren, en hij daartoe m. i. zelfs de moeite en de kosten eener zelf bewerkstelligde inspectio in loco niet mag ontzien, zullen toch wel de naauwkeurige lezing der stukken en het houden van veelvuldige gesprekken met den beschuldigde de voornaamste middelen zijn om zich op de hoogte der zaak te stellen. Daartoe geven hem de artt. 161 en 162 Wb. v. Strfv. gelegenheid en wij zullen dus deze artt. thans eenigzins nader moeten beschouwen.

Ongelukkig moeten wij reeds terstond opmerken, dat beide artt. eene beperking bevatten, die

1) Profession d'avocat. Bruxelles 1833, p. 222.
2) l. l. II. 373.

in vele gevallen afbreuk doende aan eene goede en vrije verdediging, in allen gevalle een wantrouwen jegens het ambt van advocaat te kennen geeft, hetwelk dit geenzins verdient. Art. 161 toch bepaalt, dat de verdediger den beschuldigde alleen zal kunnen spreken, *behoudens het vereischte toezigt.* Wie dat toezigt moet uitoefenen en hoever het zich moet uitstrekken om aan het epitheton *vereischt* te voldoen, wordt nergens uitgedrukt. De Bosch Kemper 1) meent dat het moet worden uitgeoefend door den cipier en bestaan kan in het doen visiteren van den advocaat om te ontdekken of deze wapenen of andere verboden zaken bij zich heeft; in het niet toelaten van den advocaat in de gewone verhoorkamer en in het plaatsen van eene wacht voor de deur van het vertrek waarin de advocaat zich met den beschuldigde onderhoudt, zonder dat het zich ooit zoover kan uitstrekken, dat het inbreuk make op het alleen zijn van den verdediger met den beschuldigde, d. i. in dien zin *alleen*, dat hun gesprek door niemand kunne beluisterd worden. Terwijl verder de Bosch Kemper deze bepaling goedkeurt, kan de Pinto 2), die

1) l. l. II. 365.

2) Themis I. 34. en Strfv. 2e ged., bl. 248.

overigens van hetzelfde gevoelen is wat de uitlegging er van betreft, haar zijne afkeuring niet onthouden.

Ik aarzel geen oogenblik mij aan de zijde van den laatste te scharen. Brengt het ambt van advocaat mede, dat zij, die het uitoefenen, bij het bezoeken eener gevangenis als schelmen en geboefte moeten bewaakt worden ten einde de maatschappij voor schade te waarborgen, waarom dan niet liever allen, die dit ambt uitoefenen, maar voor altijd als schelmen en geboefte in een gevangenis opgesloten? Waarborgt hun stand, hunne opvoeding en hun ambt er de maatschappij niet voor, dat zij zich van misdadige aanslagen en complotten in de gevangenis onthouden, veel minder zullen zij dan daarbuiten kunnen worden vertrouwd. Hoe? een advocaat, die zich meestal belangeloos de moeite en den last van eene verdediging ambtshalve van eenen beschuldigde getroost, zal moeten dulden, dat hij, vóór zijnen client te kunnen spreken, door eenen cipier of diens knecht worde doorzocht en doorsnuffeld! 1). Doch hoe erg, hoe vernederend dit reeds

1) Hoe hatelijk een dergelijke maatregel zoude zijn, kan daaruit blijken dat een kreet van verontwaardiging opging toen de

zij, gevaarlijk voor de vrijheid der verdediging en dus nog veel erger, was hetgeen in 1842 te Groningen plaats had. Daar weigerde toch de cipier zelfs den verdediger met den beschuldigde alleen te laten, „zoodat," zooals de Pinto teregt zegt: „de weldadige en nuttige gevolgen van een ver-„trouwelijk gesprek voor den beschuldigde geheel verloren gingen. Hoe toch," zoo gaat hij voort, „kan men veronderstellen dat deze vrij en gerust „met zijnen verdediger zal spreken, indien hij „bespied en beluisterd wordt door eenen cipier, „door eene wacht of misschien wel door eenen „geregtsdienaar? Indien hij weet dat men alle „die personen later in de teregtzitting van het Hof „kan doen oproepen om tegen hem te getuigen?" Gelukkig dat een adres van den Raad van toezigt en discipline der Orde van advocaten aldaar, bewerkte dat voortaan dit niet alleen zijn van den advocaat met den beschuldigde werd beperkt tot de gevallen waarin de advocaat niet ambtshalve, maar vrijwillig den beschuldigde bezocht; terwijl

---

Conventie het besluit der Gemeente van Parijs vernam, dat de advocaten die Lodewijk XVI in zijn proces voor de Conventie bijstonden, vóór zij tot hem werden toegelaten, moesten gevisiteerd worden. Zie de *Débats de la Convention Nationale*, T. II. 122 (13 December 1792).

echter tevens werd uitgemaakt dat de advocaat altijd òf van een toegangsbiljet òf van het bewijs zijner benoeming tot verdediger moet voorzien zijn, en dit op aanvrage moet vertoonen 1).

Ook het tweede art. dat wij thans beschouwen bevat eene afkeurenswaardige beperking van het regt van den verdediger. De verdediger, bepaalt art. 162, zal ter griffie van het Hof inzage der stukken mogen nemen, *zonder dezelve te ligten*. Niet alleen dat deze beperking weder een niet geregtvaardigd wantrouwen te kennen geeft jegens de advocaten, maar zij zou ook gevaarlijk voor de verdediging zelve kunnen worden, daar de Procureur-Generaal en de President, die de stukken wel mogen ligten, door ze bij zich te behouden, den verdediger van het regt hem in dit art. gegeven, willekeurig zouden kunnen beroven en aldus geene gelegenheid geven zijne verdediging behoorlijk voor te bereiden. Wel is waar zou hij in dit geval afschriften der stukken kunnen vragen, welke hem, ten minste van de processenverbaal, getuigenverhooren en verhooren van den

---

1) Dit adres en daarop gevolgd schrijven van den Procureur-Generaal, is opgenomen in het Wbl. n°. 392.

beschuldigde krachtens art. 163, al. 2. kosteloos moeten verschaft worden; maar ook met het afgeven van deze zou men zoo lang kunnen dralen, dat de verdediging daardoor werd benadeeld en ofschoon de Pinto, steunende ook op de Fransche jurisprudentie en op de Fransche auteurs van oordeel is dat het weigeren van het in dit geval door den verdediger gedane verzoek om uitstel van de behandeling der zaak, grond tot cassatie zoude opleveren, is dit nergens uitdrukkelijk in de wet bepaald en zou dus wel met eenigen grond kunnen betwist, in allen gevalle door den Hoogen Raad anders beslist kunnen worden, ook al zou het voor iederen onpartijdige duidelijk zijn dat het regt van verdediging geschonden ware.

Na er ter loops op gewezen te hebben dat de verdediger vooral omzigtig moet zijn in de opgave van hen, die hij als getuigen à décharge van den beschuldigde wil doen hooren, zoowel daarin dat hij, om kosten te vermijden, geen getuigen moet dagvaarden welker getuigenis niet obsoluut noodzakelijk is, als daarin dat hij de kosten van dagvaarding van hen, die tot de verdediging noodig of nuttig zijn, niet moet ontzien, en dat hij steeds zooveel mogelijk moet trachten die getuigen door

den Procureur-Generaal te doen dagvaarden 1), meen ik dit hoofdstuk niet beter te kunnen besluiten dan met de volgende woorden van de Pinto 2), welke de groote belangrijkheid der werkzaamheden van den verdediger vóór de openbare teregtzitting juist uitdrukken: „ofschoon de ver„dediger in de mondelinge verdediging de meest „geschikte gelegenheid vindt, om bewijzen van „zijne kunde en welsprekendheid te geven, bren„gen in vele zaken zijne vroegere bemoeijenissen „den beschuldigde veel meer wezenlijk nut en dienst aan."

1) Vergel. Léon op art. 187. Wtb. v. Strfv.
2) Themis I. bl. 54.

HOOFDSTUK III.

OVER DE TAAK VAN DEN ADVOCAAT, AMBTSHALVE OP DE OPENBARE TEREGTZITTING.

Wij hebben in het vorige hoofdstuk gezien, dat de bepaling van artt. 148 en 149, dat ieder beschuldigde van eenen verdediger moet voorzien zijn, eene bepaling d'ordre public is en derhalve geacht moet worden op straffe van nietigheid te zijn voorgeschreven. Een andere vraag is nu, wat regtens is, wanneer de door den beschuldigde volgens zijne opgave gekozene of door het Hof benoemde verdediger, niet op de openbare teregtzitting verschijnt. De Pinto 1) meent dat zoo in dit geval de regtspleging wordt voortgezet en het

1) Themis I. bl. 41.

vonnis uitgesproken zonder de tegenwoordigheid van den verdediger, dit geene nietigheid van het vonnis medebrengt, ofschoon hij het wenschelijk acht dat het Hof in dat geval eenen anderen verdediger benoeme en de behandeling der zaak eenigen tijd uitstelle om den nieuwen verdediger gelegenheid te geven, zijne verdediging voor te bereiden. Hij grondt zijn gevoelen daarop, dat nergens in de wet de nietigheid wordt bedreigd. — De Bosch Kemper 1) is van een ander gevoelen. Hij meent te moeten onderscheiden. Wanneer de beschuldigde zegt een verdediger gekozen te hebben en deze verschijnt niet op de teregtzitting, dan meent de Bosch Kemper dat de zitting toch kan worden voortgezet, daar er aan de wet is voldaan, maar wanneer er ambtshalve een verdediger benoemd is, en deze verschijnt niet op de teregtzitting, dan oordeelt hij dat de zitting niet kan worden voortgezet, daar het Hof dan niet genoegzaam voor het tegenwoordig zijn van een verdediger heeft gezorgd. De Bosch Kemper grondt zijn gevoelen op de Fransche jurisprudentie 2).

---

1) Strfv. II. bl. 358.

2) Arresten van het Hof van Cassatie van 22 Julij 1820.

Met geen van beide gevoelens kan ik mij vereenigen. Wat toch de Pinto aanvoert als zoude nergens in de wet de nietigheid in dat geval zijn uitgedrukt: ik meen dit met regt te mogen ontkennen. De geheele wet toch toont ten duidelijkste aan, dat de wetgever niet gewild heeft dat er een beschuldigde teregt stond, zonder van de hulp van een' regtsgeleerden verdediger voorzien te zijn. Het is de pligt van den President van het Hof er voor te waken dat dit geschiede: geschiedt het niet, blijft een beschuldigde op de teregtzitting zonder verdediger, dan is er aan de vereischten der wet niet voldaan, met name is er dan schennis van de artt. 148 en 149 aanwezig. Het woord „*toevoegen*" toch in die artt. zal wel niet alleen *benoemen* beteekenen, maar *zorgen dat de beschuldigde er van voorzien zij.* Hetzij nu de beschuldigde valschelijk heeft verklaard van een' verdediger voorzien te zijn, hetzij hij heeft verklaard niet van een verdediger voorzien te zijn, hetzij hij eindelijk niet heeft verklaard van een' verdediger voorzien

Dalloz, dictionnaire voce *défense* n°. 30, 25 Februarij 1813. eod. n°. 31, 6 Aug. 1824 eod n°. 32, 12 April 1832. eod. n°. 36, 18 Junij 1830 en 12 Julij 1832, eod. n°. 164 en 4 Jan. 1821, eod. n°. 24.

te zijn, zal wel op hetzelfde neerkomen, in alle gevallen is hij er niet van voorzien en dus moet de President van het Hof zorgen, dat hem een verdediger ter zijde sta. Zeker zal het echter zelden gebeuren, dat een advocaat zijne roeping zoo verre vergeet, dat hij benoemd zijnde niet zorge op de teregtzitting tegenwoordig te zijn.

Wanneer nu de teregtzitting is geopend, is het niet een der minst gewigtige pligten van den verdediger naauwlettend toe te zien of alle formaliteiten, welke de wet voorschrijft, ook de schijnbaar minst beteekenende trouw worden in acht genomen. In de stricte toepassing der wet toch vindt de beschuldigde zijnen zekersten waarborg voor een regtvaardig vonnis.

Vooral behoort hij er naauwkeurig voor te zorgen, dat geene getuigen worden gehoord, die de wet verbiedt te hooren, tenzij hij het in het belang van den beschuldigde dienstig acht. Ook kan het dikwijls van belang zijn, terstond na eene afgelegde getuigenis 1), die te ontzenuwen en het niet geloof-

---

1) Dat de president er streng voor zorge, dat de getuigen door den advocaat niet in de rede worden gevallen, is niet meer dan billijk. Vergel. hierover het proces van Bocarmé, uitgege-

waardige er van aan te toonen, ook met het oog op den persoon van den getuige zelven. Niet weinig toch zal het voorkomen dat zij tot getuigen worden opgeroepen, wier stand en levensgedrag geene genoegzame waarborgen opleveren dat hunne verklaring in alle opzigten met de waarheid overeenkomt. Te weinig wordt over het algemeen door de getuigen het gewigt van den eed door hen, vóór het geven van getuigenis, afgelegd, gevoeld. Maar al te dikwijls stellen zij er eene eer in en beroemen er zich op den regter op een' slimme wijze om den tuin geleid te hebben. Vooral in zaken, waarbij deze of gene particulier belang heeft, kan dit voorkomen, en daar de regter in het vellen van zijn vonnis voor een groot gedeelte zal geleid worden door de verklaringen der getuigen, behoort de verdediger er zich met de uiterste zorg op toe te leggen om de waarde der tegen zijn' client afgelegde getuigenissen te verkleinen en die voor zijn client afgelegd te relevereu. Dat hij daarbij met gematigdheid en bescheidenheid moet te werk gaan en zooals Bouricius 1) het uit-

---

ven te Mons 1851, waarin de president herhaaldelijk den advocaat hieraan moest herinneren.

1) l. l. bl. 227.

drukt: „in eo ita se gerere debet, ut adversarius „ac testes, denique judex ipse intelligant summa „necessitate coactum, quae contumeliosa sunt, in „medium protulisse," spreekt van zelf.

Veel kan ook tot het doen uitkomen van de eigenlijke onbekendheid van den getuige met de toedragt der zaak, bijdragen, het gebruik maken van het regt, hetwelk de 2e al. van art. 185 den beschuldigde of zijn verdediger geeft. Wanneer b. v. een getuige met veel omhaal van woorden en vooral op kleine bijzonderheden lettende, de toedragt eener zaak verhaald heeft, ziet men dikwijls dat hij door de vraag naar eene wezenlijk tot de zaak afdoende omstandigheid in verwarring wordt gebragt, of dat het, na de vraag, waar hij zich bevond toen hetgeen hij verhaalt, voorviel, blijkt dat hij op eene plaats was, van waar hij onmogelijk zelf deze of gene omstandigheid, die hij vermeldt, gezien of gehoord kan hebben, en het enkel als van hooren zeggen weet.

Dikwijls en luide is er over geklaagd dat de verdediger niet zelf de getuigen mag ondervragen, maar zijne vragen door den President moet laten doen, terwijl de Procureur-Generaal zelf zijne vragen tot den getuige mag rigten. „Naar mijn

„eerbiedig inzien," zegt de Pinto 1), „is het aan-„merkelijk verschil der regten te dien opzigte aan „de beschuldiging en aan de verdediging toege-„kend, niet alleen volstrekt onnoodig en onnut-„tig, maar verdient hetzelve, in meer dan een „opzigt, afkeuring." Tot zoover stem ik volkomen met hem in, ik geloof dat het beter, dat het billijker ware aan den Procureur-Generaal geene bevoegdheid toetestaan, die men den verdediger ontzegt, maar wanneer de Pinto verder voortgaat te betoogen dat het noodzakelijk is den verdediger ook de bevoegdheid toetestaan om zelf de getuigen te ondervragen en de vrees voor misbruiken, daaruit te ontstaan, hersenschimmig noemt, meen ik van hem in gevoelen te moeten verschillen.

Ofschoon wij toch geene bewijzen hebben, dat bij de Romeinen, waar zoowel de beschuldiger als de verdediger het regt hadden zelf de getuigen te ondervragen, welk gedeelte van het proces *altercatio* genoemd werd 2), deze bevoegdheid tot ongeregeldheden aanleiding gaf, vinden wij daarvan

1) In Themis I. bl. 46 en vv.

2) Vergel. hierbij E. A. Sandbrink, dissertatio de advocatorum juribus ac doctrina. Traj. 1849. p. 104 sq.

des te treffender voorbeelden in de Engelsche regtspleging, waar het getuigenverhoor juist daardoor ontaardt in een streven om de getuigen in verwarring te brengen en te verrassen, dat, meer belagchelijk dan gepast, in eene geregtzaal niet te huis behoort. Ook de Memorie van toelichting bij het Ontw. Wtb. v. Strfv. van den Minister Olivier, waar in Titel VII. art. 31, bepaald is dat de beklaagde of zijn raadsman zelf de getuigen mogen ondervragen, en de over deze bepaling gewisselde stukken tusschen den Minister en de Tweede Kamer, hebben mij van het wenschelijke en doelmatige dezer bepaling niet kunnen overtuigen 1). Daarenboven heeft de praktijk het onaangename dat de bepaling onzer wet voor den advocaat kan hebben, grootendeels weggenomen. Zelden toch gebeurt het dat de President zich niet zoo gedraagt, dat het meer de advocaat dan hij zelf is die de vragen aan den getuige doet. Aldus door de gewoonte verzacht zou ik onze bepaling onverbeterlijk achten, ware het niet dat m. i. ook den Procureur-Generaal door de wet

1) Ook moet ik hier verschillen van Mr. B. de Bosch Kemper, *De strafvordering in hare hoofdtrekken beschouwd* (Leiden 1865 bl. 153).

niet de bevoegdheid moest gegeven zijn, zelf de getuigen te ondervragen, waardoor, het is niet te ontkennen, tegen de billijkheid in, de beschuldiger boven den verdediger is bevoorregt. Ook hij zou, dunkt mij, alleen zijne vragen mogen doen door middel van den President, die aldus, ware het ook meesttijds niet noodig van dat regt gebruik te maken, toch altijd het regt en het middel behield om eene in minder behoorlijken vorm gedane vraag, in meer betamelijke woorden over te brengen 1).

Na nog alleen een voor de verdediging van beschuldigden, ongelukkig Arrest van den Hoogen Raad van 17 October 1854 Wbl. n°. 1672, vermeld te hebben, waarbij is aangenomen dat de regter niet verpligt is het verzochte uitstel te verleenen tot het hooren van eenen door den gedaagde vroeger niet opgeroepen getuige, meen ik van het getuigenverhoor te kunnen afstappen.

Alleen om aan te toonen hoezeer de verdediger door den wetgever beschouwd wordt den beschul-

1) Ik erken intusschen dat de verhouding op dit punt, van den Advocaat tot den President nu en dan, zeer moeijelijk kan zijn, zelfs in Engeland. Z. bij Lord Campbell in het Leven van Erskine, den twist van dezen verdediger met den Regter Buller (Life of Lord Erskine Chancellors, VI. 432, A. 1784).

digde geheel te vertegenwoordigen, moet ik wijzen op de artt. 199, 200 en 201 Strfv., bepalende dat, zoo de beschuldigde om de een' of andere reden van de teregtzitting wordt verwijderd, de advocaat toch met zijne verdediging belast blijft, en door diens tegenwoordigheid het geding geacht wordt in contradictorio te zijn voortgezet, eene bepaling die wij voorzeker niet anders dan goedkeurend kunnen beschouwen.

Eene andere uitstekende bepaling vinden wij in art. 202, behelzende dat altijd de beschuldigde of zijn verdediger het laatst het woord op de teregtzitting kunnen voeren, „ten einde," zegt de Pinto, „het niet zij onder den indruk der ge„strenge taal van den openbaren aanklager, maar „onder dien der verdediging, dat de regter in „stilte en afgetrokkenheid zijn geweten raadplege „en uitspraak doe."

Jammer echter dat deze bepaling niet uitdrukkelijk op straffe van nietigheid is voorgeschreven hoe weinig twijfel het toch zou lijden dat de regtvaardigheid nadrukkelijk zou vorderen dat een vonnis, gewezen nadat art. 202 geschonden ware, door den Hoogen Raad werd gecasseerd, vinden wij in het Arrest van het Fransche Hof van Cas-

satie van 8 April 1813, een voorbeeld dat die regtvaardigheid wel eens door den regter zou kunnen miskend worden.

Veel over den vorm en het uitspreken van het pleidooi te zeggen, acht ik onnoodig 1); het is duidelijk, dat, is het aan den eenen kant de pligt van den verdediger daarin gematigd en bescheiden maar ook onafhankelijk en vrijmoedig te zijn, het aan de andere zijde de pligt is van den regter om hem daarin de meest mogelijke vrijheid te laten: „la liberté de la parole dans les „débats criminels," zegt de la Cuisine, „est un „indice certain de la liberté civile dans la consti„tution politique: rara est temporum felicitas ubi „sentire, quae velis et quae sentias dicere licet." „Ce droit est spécialement placé sous la garde du „président. Chargé de ce soin important, le ma„gistrat en doit compte à l'humanité et à sa propre „conscience, toute entreprise donc qu'il souffrirait „à l'encontre de ces défenses, quelle qu'en fût „la cause et le prétexte engagerait son honneur

1) Vergel. over de vraag of het geoorloofd zij het pleidooi in verzen te houden, Chassan, traité des délits et contraventions de la parole, de l'écriture et de la presse. Paris et Colmar 1838. T. II. p. 482.

„devant les hommes et sa responsabilité devant „Dieu 1)."

Juist zijn ook de woorden van Plinius den jongen: „equidem, quoties judico, quantum quis plurimum „aquae postulat, do. Etenim temerarium existimo „divinare quam spatiosa sit causa inaudita, tem- „pusque definire cujus modum ignores: praesertim „quum primum religioni suae judex patientiam „debeat, *quae pars magna justitiae est.* At quaedam „supervacua dicuntur. Etiam, sed satius est et „haec dici, quam non, necessaria? Praeterea an „sint supervacua, nisi cum audieris, scire non pos- „sis 2)." Gelukkig dat men er bij ons zelden of nooit over hoort klagen, dat de regter dezen pligt uit het oog heeft verloren 3)!

En wanneer nu eindelijk, niettegenstaande alle moeite en inspanning van den verdediger, de beschuldigde toch wordt veroordeeld en ook de eisch tot cassatie is afgewezen of door een nieuw veroordeelend vonnis is gevolgd, dan blijft den advo-

---

1) De la Cuisine, traité du pouvoir judiciaire, Dyon 1844. bl. 378.

2) Plinii Junioris *Epist. Libr. IV* ep. 2. Vergel. ook Trébutien, cours de *droit criminel.* Paris 1854. t. 2. p. 412.

3) Juist zijn ook de woorden van Ayrault: „dénier la défense serait un crime; la donner, mais non pas libre, c'est tyrannie"

caat nog slechts de treurige taak over in een request om gratie te trachten het medelijden voor zijnen ongelukkigen client op te wekken; en heeft hij zijne taak, en wij de onze volbragt.

STELLINGEN.

1.

Non facio cum Thibaut et Schrader dicentibus: servitutem deductam prorsus diversae naturae esse ac recto more constitutam.

2.

Debitor ex obligatione alternativa qui partem unius rei jam solvit, alteram adhuc praestare potest.

3.

Rei bona fide possessori furto oblatae vitium etiam eo purgatur, quod in hujus potestatem revertitur.

4.

De kinderen van den onder curatele gestelde hebben tot het aangaan van een huwelijk de toestemming van den grootvader, niet die van den curator noodig.

5.

De beschikking op verzoekschriften behoeft door den regter niet in het openbaar te worden uitgesproken.

6.

De regtsvordering tot verkrijging der erfenis wordt ook tegen hem, die eene enkele zaak onder den titel van erfgenaam of zonder titel bezit, toegelaten.

7.

Het privilegie uit art. 1190 B. W. is den schuldeischer bij het failissement des schuldenaars niet ontnomen.

8.

De verkoop van zeeschepen behoeft niet schriftelijk te geschieden.

9.

In het geval van art. 198 W. v. K. is het regres van de eene failliete boedel op de andere niet uitgesloten.

10.

De vreemdeling die hier eene failliet-verklaring vraagt, is, indien de schuldenaar het vordert, gehouden cautio judicatum solvi te stellen.

11.

Partieel appel is niet toetelaten.

12.

Het is onbillijk dat tegen het afleggen van valsche getuigenis ten voordeele, dezelfde straf bedreigd is als tegen het afleggen van die ten nadeele van een' beklaagde.

13.

De medepligtige aan kindermoord door de ongehuwde moeder voor de eerste maal gepleegd, moet volgens ons regt ter dood veroordeeld worden.

14.

Wanneer de beleedigde zijne klagt intrekt, is de strafactie niet voorttezetten.

15.

De vóór de sluiting der Kamers door de Tweede Kamer aangenomene, doch nog niet aan de Eerste Kamer opgezondene wetsontwerpen, kunnen bij heropening der Kamers niet bij de Eerste Kamer worden ingediend.

16.

Hooge belasting op sterken drank is aftekeuren.

17.

Eene belasting op de inkomsten is aftekeuren.

18.

De volkswelvaart wordt bevorderd door hooge loonen, waarbij de arbeider meer ontvangt dan noodig is, om volgens de gewoonten van zijn stand te leven.